

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

XIII. De testamentis & ultimis voluntatibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

dio juramento creditoris liquidandas, aut rem censui subiectam, sive aliquam ejus partem amittere, aut aliud jus ex eodem contractu sive aliunde acquisitum perdere, aut in aliquam poenam cadere, ex toto irrita sunt & nulla.

Imò & census augeri, & novum creari super eadem vel alia re in favorem ejusdem, aut personæ per eum suppositæ pro censibus temporis vel præteriti vel futuri, omninò prohibemus.

Sicut etiam annullamus pacta continentia solutiones onerum ad eum spectare, ad quem aliàs de jure, & ex natura contractus non spectarent.

Postremò census omnes in futurum creandos non solum re in totum vel pro parte perempta, aut infructuosa in totum vel pro parte effecta, volumus ad ratam perire, sed etiam posse pro eodem pretio extingui. Non obstantibus longissimi temporis, ac immemorabili, imò centum & plurium annorum præscriptione, non obstantibus aliquibus pactis directè aut indirectè talem facultatem auferentibus, quibuscumque verbis aut clausulis concepta sint.

Cum verò traditio pretii redditus extinguendus erit, volumus per beneficium ante id denuntiari ei, cui pretium dandum erit, & post denuntiationem, intra annum tamen, etiam ab invito pretium repeti posse, & ubi pretium nec volens intra annum exigat, volumus nihilominus quodcumque redditum extingui posse, prævia tamen semper denuntiatione, de qua supra, & non obstantibus his, de quibus supra: idq; observari mandamus etiam quod pluries ac pluries denunciatum fuisset, nec unquam effectus secutus fuisset.

Pacta etiam continentia pretium census extra casum prædictum ab invito, aut ob poenam, aut ob aliam causam repeti posse, omninò prohibemus.

Contractusque sub alia forma post hæc celebrandos hæneratitios judicamus.

Et ita illis propterea non obstantibus, quicquid vel expressè vel tacitè contra hæc nostra mandata dari, remitti aut dimitti contingat, à fisco volumus posse vendicari. Hanc autem salutiferam sanctionem nedum in censu noviter creando, verum etiam in creato quocumque tempore alienando, modo post publicationem constitutionis creatus sit, perpetuò & in omnibus servari volumus.

Declarantes pretium semel censui constitutum nunquam posse ob temporum, aut contrahentium qualitatem, seu aliud accidens, nec quoad ultimò contrahentes, minui vel augeri.

Et licet legem ipsam ad contractus jam celebratos non extendamus, illos tamen omnes in quos sub alia forma pervenerunt census, hortamur in Domino, ut singulos contractus, censuræ bonorum religiosorum subijciant, & animarum saluti consulant. Rom. 14. Calend. Feb. 1568.

TITVLVS XIII.

DE TESTAMENTIS ET VLTIMIS VOLUNTATIBUS.

Paulus Tertius.

Piis locis qui testandi facultatem non habent Prælati jure legati vel donationis decimam tantam partem bonorum relinquere possunt.

CAP. I.

Romanus Pontifex, qui ex assuetudine sedis Apostolicæ benignitate in favorem Ecclesiarum, hospitalium, & aliorum piorum locorum diversa privilegia concedere consuevit, si processu temporis tendunt in abusum, illa moderari, ac desuper opportunè provi-

dere solet, prout rerum & temporum qualitate penitus conspicit in Domino salubriter expedire. Sane non absque animi molestia accepimus, quòd nonnulli Archiepiscopi, Episcopi, & Prælati, aliæque personæ secularis tam seculares, quàm diversorum ordinum & militiarum regulares, non habentes de eorum rebus ac bonis testandi & disponendi facultatem, & Ecclesias, hospitalia, & alia pia loca, quibus dicta sede Apostolica capiendi res & bona ex testamento, vel alia dispositione illorum, qui aliàs de rebus & bonis eorum disponere non possent, facultas est concessa, hæredes instituant in testamentis sive eorum dispositionibus plura leges seu ordinationes in favorem diversarum personarum & alios usus, in quos bona & res hujusmodi transire non possent, faciunt: Hospitaliaque, Ecclesias, & alia pia hujusmodi, sive eorum rectores fidem testamentum sua disponentium insequen. legatariis, & in testamentis, seu aliis etiam inter vivos dispositionibus ordinata adimplent, ex quo Camera Apostolica circa res & bona ipsorum nuncupata, per obitum Archiepiscoporum, Episcoporum, Prælatorum, & aliarum personarum Ecclesiasticarum hujusmodi, absque testandi & disponendi facultate decedentium, remanentia in suis iuribus decedentium patitur, & facturam. Et quia nostrum est in præmissis taliter providere, quòd ipsius Camera ratione debita ratio habeatur, motu proprio, & ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, præsentium, omnia & singula privilegia, facultates, potestates, literas, & indulgentias, quibusvis Ecclesiis, etiam Archiepiscopalis, hospitalibus, etiam Archiepiscopali sancti Jacobi in Augusta de urbe dependentibus, seu causam habentibus, ac aliis piis locis hujusmodi constitutis, per quoscumque Romanos Pontifices successores nostros, ac nos & sedem præfatam, super capendis seu acquirendis hæreditatibus, rebus, ac bonis in testamento, donatione inter vivos, vel alia quocumque dispositione quoruncumque Archiepiscoporum, Episcoporum, Prælatorum, & aliarum personarum Ecclesiasticarum, secularium vel regularium, necnon clericorum, ut præferatur, qualificatorum, quocumque presententia, ac dignitate, & auctoritate fulgentium, etiam si h. l. Cardinalis fuerit, de hæreditatibus, rebus, & bonis hujusmodi facultatem disponendi non habentium, vel aliam quomodolibet concessa, etiam si usu recepta sint, innovantes, volumus, decernimus, & declaramus, quòd Archiepiscopi, Episcopi, Prælati, & personæ hujusmodi de rebus ac bonis eorum, à nobis vel à dictis secularibus auctoritatibus testandi seu disponendi non habentes, decemant partem tantum rerum & bonorum eorumdem mobilium & immobilium, & se moventium, ac pecuniarum Ecclesiis, hospitalibus, & aliis locis capendis & dependentibus tantum, non quirendi facultatem hujusmodi habentibus tantum, non leper viam institutionis hæredum, seu donationis, vel legati in vita seu in morte relinquere, & Ecclesias, hospitalia, & pia loca hujusmodi, seu illorum rectores non nisi decimam partem hujusmodi capere seu acquirere possint, & ad hoc Ecclesiarum, & hospitalium, ac aliorum piorum locorum hujusmodi privilegia, facultates, concessionem, gratias, literas, & indulgentias, quocumque aliter in præmissis, ac illa quomodolibet concessas, etiam si & quoad privilegia, facultates, gratias, indulgentias, etiam si forma brevis in futurum concedendas, per quocumque tam ordinaria, quàm delegata, & missa auctoritate legatos, iudices, & personas, etiam dictæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, ubiq; iudicari, cognosci, ac decideri debent, sublata eis & eorum cuilibet quavis aliter iudicandis cognoscendis, ac decidendis facultate, necnon iterum & iterum auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Pius V.

Testamenta & donationes a quibuslibet ex bonis Ecclesia in favorem illegitimos, etiam legitimorum, non tamen hospitalibus exceptorum & orphanorum, informantur & annullantur.

CAP. III.

Quia ordini Ecclesiastico noxia esse, & scandalum obicere perhibentur, necesse est de medio submovere. quod nos pro nostris muneris officio, inter alia incommoda, quae in oculos nostros incurrunt, de Christi peculio, ne ab indignis & relictis ignominiosè consumatur, neve illorum causa Ecclesiis & pauperibus praeiuratur, curam praecipuum habere volentes, de nobis attributa potestatis plenitudine, revocamus & abolemus omnia & quaecunque privilegia, licentias, dispensationes, & indulta faciendi testamenta, donationes, sive inter vivos, sive causa mortis, legata, & quaecunque alias dispositiones, de dominis, terris, castris, domibus, & quibuslibet aliis bonis & rebus immobilibus, mobilibus, & semoventibus, necnon pecuniis, iuribus, & actionibus, ex beneficiis, fructibus, pensionibus, & aliis rebus Ecclesiasticis qualibuscunque contractis, acquisitis, & aliis quomodocunque provenientibus, necnon de peculio, & aliis etiam sola industria, labore, muneribus, aut quocunque alio modo partibus, cuiuscunque qualitatis, quantitas, (speciei, naturae, & valoris existentibus, in quocunque illegitimos, sive suos, sive extraneos, etiam legitimatos, eisdemque extorto, vel in parte haereditas instituendi, & substituendi, seu quod ipsi in praedictis ab intestato succedant, ceterasque huiusmodi facultates & permissiones, ac etiam habilitationes, & capacitates succedendi in bonis & rebus feudilibus & emphyteuticis, ab Ecclesiis, monasteriis, & piis locis profectis, quibuscunque personis secularibus, & quoruncunque ordinum, necnon militiarum, & hospitalium, regularibus, ac Romanae Curiae officialibus, & aliis curialibus, curiamque ipsam sequentibus, & etiam urbis Romae civibus, ac palatia, aedes, census, aliaque bona, in ea eiusque districtu habentibus, nostris quoque & aliorum Romanorum Pontificum familiaribus, Ecclesiasticarum praelatis, etiam sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalibus, & aliis cuiuscunque dignitatis, ordinis, & conditionis existentibus, holorumque, & aliis Ecclesiis, capitulis, conventibus, ordinibus, militibus, hospitalibus, collegiis, officiis, & locis, ac praedictae urbi, aliisque civitatibus, provinciis, & dominis, eorumque dominis, populis, civibus, & incolis, tam per foel. record. Sixtum IV. Innocentium VII. Alexandrum VI. Iulium II. Leonem X. Clementem VII. Paulum III. Iulium III. Paulum IV. Pium IV. & qui ante illos fuerunt alios quoscunque Romanos Pontifices, ac nos, & sedem Apostolicam, eiusque legatos, etiam de latere, nuncios, notarios, comites, collegia, officia, & loca, etiam per modum statuti perpetui, generalis legis, iuribus & stipulationibus seu qualibus, & aliis sub quibuscunque tenoribus & formis, ac cum quibusvis relictivis, perservativis, mentis attestativis, derogatoriis derogatoriis, aliisque fortioribus, efficacioribus, & insolentibus clausulis, necnon irritantibus, & aliis decretis, etiam motu proprio, & ex certa scientia, deque simili potestatis plenitudine, ac praedictorum Cardinalium consilio, & matura deliberatione in consistorio habita, necnon consideratione, intuitu, contemplatione, vel ad instantiam Imperatoris, Regum, & aliorum Principum, etiam ob remunerationem laborum & obsequiorum nobis & dictae sedi impensorum, refectionem damnorum, compensationem iurium cessorum vel abiatorum, navatae militum contra haereticos & infideles, seu praedictae urbis ornatu, & frequentatione, ac quibuscunque aliis usibus, ac etiam necessariis & piis causis concessa, & multiplicatis vicibus confirmata, innovata, extensa, & moderata, & quocunque tempore pacifice observata, quoad eam partem,

quae illegitimos praedictos tangit duntaxat, etiam si illa contineant, quod omnes Curiales Curiam sequentes, & alii, sive Ecclesiastici, etiam Cardinales, sive mundani, qui palatia, domos, & praedia urbana vel rustica edificaverint, aut census, aliaque bona acquisiverint, aut alias acquisita habuerint in dicta urbe, & circum eam ad milliaria decem, ex bonis, seu fructibus Ecclesiasticis, hi tamen de illis, necnon iuribus & jurisdictionibus omnibus, in favorem illegitimos, ac quomodolibet inhabilium & incapacium, sive inter vivos, sive causa mortis disponere, eosque haereditas & successores universales, vel particulares instituire & substituere, & si intestati decesserint ipsi illegitimi & incapaces, in illis succedere possint, quodque per quascunque revocationes, derogationes, aut alias contrarias dispositiones illis, quorum interest, praedictari nequeat, & si nullo unquam tempore praedictarum, aut derogatum quoquo modo apparuerit, jus quascunque ablatum, & literae revocationum & derogationum huiusmodi juris quascunque ablatae censentur. Sicque per quoscunque iudices iudicari debeat, & etiam diffiniri. Ac pariter tollimus & abrogamus omnes & quascunque facultates similia concedendi, legatis, nunciis, notariis, comitibus, collegiis, officiis, & aliis supradictis, quorum omnium tenores, ac si ad verbum inferrentur, habemus praesentibus pro expressis. Ita ut privilegiorum, dispensationum, facultatum, habituum, capacitarum, indulgentiarum, & aliorum supradictorum sic revocatorum, aut etiam literarum legitimationis praetextu, nullus omnino de huiusmodi bonis, rebus, pecuniis, iuribus, jurisdictionibus, & actionibus, in commodum & favorem illegitimos utriusque sexus, sive eorum filiorum, sive consanguineorum, affinitivum, sive extraneorum, sive in statu seculari procreatorum, etiam legitimatione quacunque, auctoritate donatorum, & ad huiusmodi res & bona, eiusque successores, testato vel intestato, idoneorum & capacium effectorum, sive a testamento, sive donatione, sive legato, sive elemosyna, sive alio quocunque titulo, & pio opere (exceptis in communi, ac omni fraude, conventionem, seu compositionem cessante, Hospitalibus expofitorum, & orphanorum) disponere, nec illegitimi ipsi in eis ab intestato, sive proteritis, sive per interpositas personas, ac quomodocunque succedere, aut illa alias ad eos, etiam per quemcunque circuitum multiplicatarum in alios capaces successorum, ullo tempore devenire possint. Ac etiam nulla esse, & profectis habere volumus omnia & quaecunque facta hucusque testamenta, legata, donationes, & alia disposita huiusmodi, quae viventibus adhuc testatoribus, aut aliis, locum non habuerint, ac pariter ab intestato successiones, non tamen litigiosas, quae plenarium non sunt effectum sortita. Dehinc vero districtius prohibemus, ne talia sive in praedictos illegitimos utriuslibet sexus, sive in illorum conjuges, sive ipsorum patentes, filios, descendentes, ascendentes, vel alios cognatos, sive viventibus, sive defunctis ipsi illegitimi, etiam paupertatis, doris, aut alterius cuiuscunque pii operis intuitu fiant, neve ipsi unquam in rebus, bonis, pecuniis, iuribus, jurisdictionibus, & actionibus praedictis, sive totis, sive in parte succedant, aut illa ad ipsos, quavis dispensatione suffultos, etiam per praedictum circuitum deveniant, neve de eis ulla in alium seu alios concessio, donatio, translatio, aliaque dispositio fiat, ut alia bona similia vel dissimilia, illegitimi aut aliis supradictis concedantur. Quod si praedictorum quisquam fuerit praesentium, violator, testamentum, donatio, legatum, & dispositio,

a C. fin. de pecul. cler. Abb. in c. cum esset. in relect. colum. 14. Barb. in tract. de prest. Card. 1. part. quest. 4. Ioan. Bat. in 4. sent. distind. 24. quest. 20. Ang. in verb. clericus. 2. §. 13. Sylvest. verb. Clericus. 4. quest. 2. Atuar. Pelag. de planif. eccl. 2. part. art. 28. col. 3. Archid. in sum. 22. q. 5.

omnino non teneat, nec etiam quoad alios capaces, & res alias valeat, sicque disponens privilegio, dispensatione, facultate, & indulto praedicto, ejusque usu & commodo, etiam in ceteris omnibus ipso iure privatus. Nemo quantumvis capax illius praedicti fructus, res, pecunias, aut prorsus alia bona sua faciat, nec illa detinens praescriptione, aut ullo alio iuris praesidio adjuvetur, sed ad integram illorum restitutionem, quocumque temporis lapsu non obstante, debeat coerceri. Ita ut omnes in Ecclesiis, monasteriis, beneficiis successores, tam conjunctim, quam divisim, quisque videlicet pro rata parte sua, illa omni tempore recuperare possint, & qui primus ceteris ab eo monitis & negligentibus iudicium intendit, ei soli res tota merito vendicetur. Nullis vero huiusmodi successoribus, pro praedictis insistentibus, ac etiam de peculio aliis quam ex rebus Ecclesiasticis confecto, locorum ordinarii, tam concessorum & relictorum illegitimis, eorumve causa, quam quorumcumque aliorum bonorum immobilium, mobilium, & se moventium, nec non pecuniarum, fructuum, rerum, & iurium, aliis sub dictis testamentis, donationibus, legatis, & dispositionibus comprehensorum, corporalem possessionem, amotis inde & expulsis quibuscumque detentoribus, sive incapacibus sive capacibus, per se vel alium, seu alios, libere apprehendant, & apprehensam huius sedis nomine custodiant, donec ipsa sedes de illis, uti tum tulerit piorum operum necessitas, duxerit providendum. Bona vero, res, & iura feudalia, vel emphyteutica (aliis legitimis ad ea forte vocatis non existentibus) eo ipso devoluta, & iuri ac proprietati suarum Ecclesiarum & locorum restituta, & cum reliquis eorum bonis consolidata esse declaramus.

Pius IV.

Bona Ecclesiastica sine indulto Apostolice ultima voluntatis arbitrio non relinquuntur.

CAP. IV.

GRave nobis & molestum accidere solet, cum de personarum Ecclesiasticarum actionibus, quae integritatis exemplo ceteris praestare debent, ea nobis deferuntur, quae & eorum fama sinceritatem denigrare, & Camerae nostrae Apostolicae in commodum ac detrimentum afferre videntur: unde nos ut malitiosorum pravis intentionibus occurrere valeamus, debita postmodum remedia in medium afferre, & perniciosis fraudibus, prout ex universalis nostrae Curiae sollicitudine tenentur, obviare cogimur. Cum itaque (sicut ex proborum & fide dignorum hominum relatione nuper accepimus) quamplures Praelati, Presbyteri, & aliae Ecclesiasticae personae diversarum provinciarum, locorum, & dominiorum, & praesertim regni Neapolis, nulla à nobis, seu sede Apostolica facultate testandi suffulti vel muniti, sed temeritate propria, & forsan ad suorum importunam suggestionem impulsis, in eorum ultimis voluntatibus testamenta sua condendo, ac donationes, seu legata, aut codicillos faciendo, de bonis suis diversimode, licet id facere nullo modo a possint, neque debeant, disponere audeant, ipsaque bona sub diversis confictis praetextibus & coloribus hospitalibus, ac piis locis, & forsan cum promissionibus clandestinis, quod eorum consanguineis vel affinibus, aut aliis personis ab eisdem testatoribus nominatis, post illorum obitum ab ipsis hospitalibus & locis de certa seu quora portione bonorum huiusmodi subveniat, testari, relinqui, legare, codicillari non erubescant, in dicta Camera grave damnum & praedictum maximum, dictae Camerae indemnitate opportunè consulere, & inconvenientibus huiusmodi pro officii nostri debito congruum remedium adhibere volentes, motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostra, non ad

a *Ut in c. quia nos. & c. relatum. 2. de testi.*

tuum vel alterius pro te nobis super hoc obtinere petitionis instantiam, auctoritate Apostolica, tenore praesentium decernimus & declaramus, omnia & singula testamenta, donationes in illis, vel mortis causa facta, codicillos, legata, & quaecumque alia in ultimis voluntatibus per quoscumque Ecclesiarum praelatos, eorum Praetoriarum, Archiepiscopali, vel Episcopali praesentium dignitate, ac quorumvis monasteriorum, capitulorum, ordinis Abbates, seu commendatarios, ac presbyteros, alios quolibet Ecclesiasticas personas praedictas, & quocumque alias, quae ex bonis & redditibus Ecclesiasticis, beneficiorum fructus percipiunt, ab ipsis nota seu eadem sedis speciali licentia & facultate quomodolibet, quae in futurum ab illis quocumque praestata, aut praestito colore, etiam in favorem hospitalium, & aliorum piorum locorum huiusmodi de dictis redditibus fieri, reddi, & testari, seu relinqui, aut quovis ultimum voluntatum titulo disponi contingit, nulla, irrita, inania, invalida, ac nullius roboris, vel momenti fore, & esse, ac irrita, neque etiam hospitalibus, & piis locis praestari. Item ad Camerae ipsam solium fraudandum, prout ex multis fraudibus deluper commissis & reperitis nobis constat, praemissa fieri clare appareat, ullatenus deinceps sustineri, neque subsistere, aut testamentis suis huiusmodi quemquam iurare, aut tueri, nec effectum aliquem a ratione habere, vel sortiri.

TITVLVS XIV.

DE NAVTIS ET NAVFRAGIUM
patientibus.

Iulius Tertius.

Navfragata bona occupantes, & nauas impediendo committuntur, qui vero eis opitulantur condonatione Praesentium committuntur.

CAP. I.

Ordinamus, statuiamus, firmiterque & inviolabiliter observari mandamus, in verum locum obedientiae, & sub excommunicationis nota decem millium ducatorum auri laqueum camerae Apostolicae applicandorum poenis, quatenus in urbe Roma, suisque portibus & ripis aliisque omnibus & singulis civitatibus, terris, castris, ripis, portibus, & plagis, Romanae Ecclesiae mediare vel immediate subiectis, eorum Praelatorum, dominorum temporalium, & Baronum, & Praelatorum terrarum in quibus est commercium maritimum, persona aliqua cujuscumque gradus, Ecclesiastica vel secularis, communiter vel divisim, officio aut privatus, etiam Cardinalatus honore fulgens, deinceps non audeat vel permittat praebere impedimentum, aut genus aliquod molestiae praestare, dictis navitis & mercum conductoribus sub dictis Imperatoris, qui cum bono auspicio quo tempore infortunium aut naufragium patiantur in dictis ripis, aut prope ripas, vel intra mare seu in aliqua parte illius aut portibus seu plagis (quod Deus avertat) aut quovis alio voluntario aut necessitato, infortunio aut pacifico modo eos inibi applicare contingat, in quantumcunque ripam, portum, aut plagam dictarum terrarum, quinimo illi favore & opere gratiosius recipiantur, & benequigne tractentur, restituendo & restitui faciendo res & bona eorum in talibus navigis conducta, si ea per aliquem vel aliquos detineri & occupari contingat, vel si posterum occupabuntur aut detinebuntur, ad effectum ut stante huiusmodi bona comparatione eorum quae erant antea se & eorum merces. Et ut Christi fideles ad praedicta se & eorum merces, ac ab eis naufragium huiusmodi patientibus promptiora subsidia praebentur, omnibus & singulis utriusque sexus Christi fidelibus, qui aut illorum